

Finans Norges innspill til Stortingets behandling av Finansmarkedsmeldingen 2023

De årlige finansmarkedsmeldingene berører en rekke temaer og problemstillinger av stor betydning for finansnæringens rammevilkår, og oppsummerer i praksis gjeldende politikk overfor næringen. Banknæringen har en helt sentral rolle finansiering av norsk næringsliv. Liv- og pensjonsselskapene forvalter og investerer store verdier og bidrar til viktig kapitaltilgang. Skadeforsikringsnæringen avlaster risiko og bidrar til forebygging og robuste lokalsamfunn. Inkasso sikrer tillit i gjeldsmarkedet gjennom effektiv og strengt regulert innkreving.

Et sentralt mål for finansmarkedspolitikken bør være å sørge for gode og stabile rammebetingelser som setter finansnæringen i stand til å skape jobber og bidra til omstillingene vi alle ser er nødvendige – det grønne skiftet, videre digital utvikling og et kompetanseløft i norsk arbeidsliv.

Det er positivt at regjeringen i årets melding vektlegger at vi har en solid og lønnsom finansnæring med en avgjørende rolle i finansiering av næringslivet, bærekraftig omstilling og god digital utvikling. Årets finansmarkedsmelding legges frem i en utfordrende tid, hvor verdien av en solid og trygg finanssektor både for privatpersoner og bedrifter er mer synlig enn før. Det gjør det enda viktigere å finne den riktige balansen mellom regulering og soliditet på den ene siden, og rammevilkår som etter næringen i stand til å spille sin viktige samfunnsrolle på den andre.

Norsk næringsliv er avhengig av investorers vilje til å plassere penger i Norge. Overordnet sett er det viktig for oss å understreke at forutsigbarhet rundt finansnæringens rammevilkår er vesentlig, for tilliten investorer har til det norske kapitalmarkedet. Norske aktører er små i europeisk og global sammenheng. Informasjon om rammebetingelser er en del av risikovurderingen som gjøres av motparter i finansmarkedene. EØS-avtalen integrerer norske aktører i det indre markedet for finansielle tjenester og senker informasjonskostnadene ved at rammebetingelsene er de samme som for EU-baserte aktører. Norsk finansnæring og norsk økonomi nyter godt av den tiltro dette gir. Men for å få den fulle nytten av tilgangen til det indre markedet, er det viktig at regelverket inkluderes i EØS-avtalen og implementeres i norsk lov uten forsinkelser og uten vesentlige særnorske avvik.

Finans Norge tillater seg med dette å oversende våre kommentarer til en del av de viktige temaene og reguleringene som omtales i årets finansmarkedsmelding i tillegg til det korte høringsnotatet.

Aktivt arbeid med EØS-avtalen

Det er positivt at regjeringen i årets Finansmarkedsmelding beskriver hvordan den jobber i pågående og kommende EU-prosesser. Informasjon og dialog er nøkkelen til å bruke de mulighetene EØS-avtalen gir til tidlig påvirkning. Det må økt innsats til for å redusere etterslepet

En velfungerende EØS-avtale er svært viktig for norsk finansnæring, og det skjer mye på regelverksområdet i EU, både med hensyn til mengde og kompleksitet.

Det er gledelig at regjeringen benytter anledningen i årets finansmarkedsmelding til å beskrive hvordan den jobber og bidrar inn i de forberedende prosessene til regelverksutvikling i EU. I en tid

med mer harmonisert regelverk fra EU, er tidlig påvirkning og bruk av de arenaene der Norge har møte- og talerett helt sentralt. Det er viktig at også Finanstilsynet bruker muligheten i sitt arbeid i de europeiske tilsynsmyndighetene, der man har en reell mulighet til å påvirke forslag til regelverk og retningslinjer.

For å sørge for at norsk næringsliv har like gode konkurransevilkår som resten av våre partnere i Europa, er det viktig at relevant regelverk innlemmes i EØS-avtalen og gjennomføres i Norge så raskt som mulig. Gjennomføring og praktisering av regelverk må være i tråd med regelverkets intensjon. Det er positivt at det er gjort fremskritt i inkludering av rettsakter i EØS-avtalen, og regjeringen presiserer i meldingen at de rettsakter som ikke er tatt inn i hovedsak er nye rettsakter, og at arbeidet med innlemmelse nå gjenspeiler takten i EUs regelverksutforming. Finans Norge vil likevel peke på at det er enkelte viktige rettsakter som er svært forsinket, noe som har negativ innvirkning på konkurransevilkårene til norske aktører. Se egen omtale av verdipapiriseringsregelverket som er flere år på overtid.

Rammevilkår for banknæringen – anerkjennelse av systemrisikobufferen (resiprositet)

Finans Norge vil peke på at likeverdige konkurransevilkår mellom banker som opererer i Norge er en viktig forutsetning for sunn konkurranse og finansiell stabilitet. Der et norsk handlingsrom resulterer i skjerpede kapitalkrav for banker, er det en forutsetning at utenlandske bankers tilsynsmyndigheter anerkjenner de norske kravene for disse bankenes norske virksomhet (resiprositet).

Bankmarkedet i Norge består av både norsk- og utenlandskregulerte banker, og de norske og utenlandske bankene utviser gjerne noe ulik adferd i møte med forskjellige typer forstyrrelser som norsk økonomi utsettes for. Jevnbyrdige konkurransevilkår i det norske markedet mellom norske og utenlandske banker bidrar imidlertid til å dempe virkningene av slike forstyrrelser.

Der hvor det åpnes for nasjonale tilpasninger, er det et viktig prinsipp at krav innrettes i samsvar med identifisert risiko og etter prinsippet om lik regulering av lik risiko, for å sørge for at generelle krav omfatter alle aktører i samme marked.

Når norske myndigheter anvender nasjonalt handlingsrom i EU-regelverket for å skjerpe ulike kapitalkrav for bankene, forutsetter hensynet til like konkurransevilkår at utenlandske bankers hjemlandsmyndigheter anerkjenner norske krav for disse bankenes norske virksomhet (resiprositet). Norske myndigheter har gjort omfattende bruk av det nasjonale handlingsrommet i EU-reglene for å skjerpe bankkravene. Blant annet opererer vi med en generell systemrisikobuffer på hele 4,5 prosent, noe som er det høyeste i EU/EØS-området.

EUs makrotilsynsmyndighet (Det europeiske systemrisikorådet) har anbefalt at EU/EØS-stater anerkjenner den norske systemrisikobufferen, og nordiske myndigheter har inngått en overenskomst der det angis at slike anbefalinger skal utgjøre en minstestandard for nordisk anerkjennelse.

Etter Finans Norges forståelse er det kun svenske myndigheter som så langt har anerkjent kravet, men anbefalingen er også relevant for danske og finske myndigheter gitt hvilke utenlandske banker som har betydelig aktivitet i Norge. Finansdepartementet bør nå følge opp nordiske myndigheter. I oppfølgingen bør en vektlegge både sentrale prinsipper i EU-reglene, Det europeiske systemrisikorådets anbefaling, samt intensjonen som kom til uttrykk i den nordiske overenskomsten.

Dersom relevante EU/EØS-stater ikke skulle anerkjenne den norske systemrisikobufferen, bør innretningen av kapitalkrav i Norge vurderes på nytt. Fravær av anerkjennelse vil medføre en skjevregulering og markedsfragmentering. Skjeve konkurransevilkår, som innebærer at norske bankers markedsbetydning svekkes over tid, vil også redusere norske myndigheters styringsrom over bankmarkedet i Norge.

Finanstilsynslovutvalgets utredning

Arbeidet med forslag til ny finanstilsynslov er svært viktig. Tilsynspraksis må være transparent og forutsigbar. Finans Norge støtter hovedtrekkene i finanstilsynslovutvalgets utredning. Vi mener helt sentrale virkemidler under den økonomiske politikken skal være underlagt demokratisk kontroll.

Finans Norge støtter hovedtrekkene i finanstilsynslovutvalgets utredning. Vi ser det som positivt at utvalget ikke har foreslått å utvide Finanstilsynets beslutningsmyndighet i makroreguleringen, og at den foreslåtte uavhengigheten er avgrenset til ordinær tilsynsutøvelse og ikke omfatter regelverksutforming, -forståelse og fortolkning.

Demokrati- og effektivitetshensyn tilsier at ansvaret for makro- og kapitalkravs-reguleringen bør ligge i Finansdepartementet. Prinsippet bør klargjøres i den videre lovbehandlingen. Det er uansett behov for en vesentlig sterkere koordinering mellom myndighetsorganene som beslutter krav til finansforetakene.

Utvalget drøfter ikke om det bør innføres et klarere skille mellom rollen som regelverksutreder og rollen som tilsynsmyndighet. Finansdepartementet har over tid overlatt stadig større deler av regelverksutredningen til Finanstilsynet, fremfor å nedsette utvalg eller utføre arbeidet selv. Finanstilsynets utredninger, forvaltning og sanksjonering av samme regelverk kan innebære en uønsket sammenblanding av roller.

Utvalget understreker at foretakenes behov for rettsikkerhet hensyntas ved oppfølging av prinsipper om forutberegnelighet, transparens og legalitet. Prinsipper om åpenhet, forutsigbarhet, offentlighet, notoritet samt kontradiksjons- og klageadgang bør slås fast i den videre lovbehandlingen, også for tilsynsvirkemidler som ikke er enkeltvedtak etter forvaltningsloven.

Det er et klart behov for å sikre en klageordning som innebærer at foretakene får behandlet klager innen rimelig tid. Ressurssituasjonen i Finansdepartementets finansmarkedsavdeling er ikke tilpasset den regulatoriske utviklingen og veksten i Finanstilsynets virksomhet, og departementet bør derfor styrkes. Dersom det ikke er utsikter til en styrking av departementet, vil det være hensiktsmessig å opprette en uavhengig klagenemnd, slik utvalget foreslår. Et slikt organ må imidlertid inneha tilstrekkelig spesialkompetanse innen finansmarkedsregulering.

Rammer for forbrukslån

Tiltakene som er iverksatt for å begrense veksten i forbruksgjeld (utlånsforskriften og gjeldregistrene) er treffsikre, og har redusert nordmenns usikrede gjeld. Det er ikke grunn til å innføre nye tiltak som rentetak. Finans Norge ber Stortinget oppfordre regjeringen til å påskynde utvidelse av gjeldsregistrene.

Finanstilsynet la frem sin rapport «Utviklingen i forbruksgjeld» 24. april. Rapporten viser en svak økning i samlet forbruksgjeld blant nordmenn det siste året, etter en betydelig nedgang siden 2019. Nedgangen fra 2019 skyldes i vesentlig grad to regulatoriske forhold: utlånsforskriften og gjeldsregistrene. Forbruksgjelden har siden vært forholdsvis stabil, og er ikke lenger er av slik art at Finanstilsynet mener at den er bekymringsfull for finansiell stabilitet. 5% av låntakerne har flere enn fem kreditter, og denne gruppen står for 40,5 prosent av samlet benyttet kreditt, noe som er litt lavere enn året før (6% i 2023). Antallet låntakere med svært høyt antall usikrede kreditter reduseres stadig. Utviklingen tilsier at mange av disse kredittene er innvilget før utlånsforskriften og gjeldsregistrene. Vi ser også av tallene i Finanstilsynets rapport at av inkassosaker tilknyttet forbruksgjeld, er en stor andel av lånene tatt opp for mer enn tre år siden. Av det kan vi slutte at færre forbrukere nå får lån som de ikke greier å håndtere.

Finans Norges anbefaler at det ikke innføres nye regler om forbrukslån nå, men at de to instrumentene som har fungert godt – utlånsforskriften og gjeldsregistrene - utvikles og forbedres. Blant annet bør gjeldsregistrene utvides til også å omfatte pantelikret gjeld. Det er bekymringsfullt at dattetrekker ut i tid. Stortinget har flere ganger bedt regjeringen om å få fortgang i utvidelsene, og et overveiende antall høringsinstanser var positive til forskriftsendringene som var på høring fra Barne- og familiedepartementet høsten 2022. Det er også ønskelig – og bebudet – at samme departement ser på lovendringer som vil gjøre gjeldsregistrene enda bedre.

Regjeringen har varslet at den vil vurdere behovet for regler om rentetak når forbrukerkredittdirektivet i EU er vedtatt. Som nevnt ovenfor mener Finans Norge at det ikke bør iverksettes nye tiltak rundt forbrukslån nå. Mange europeiske land har innført rentetak, men de har også hatt utfordringer med forbrukslån med kort løpetid og svært høye renter. Dette har vi heldigvis ikke sett i Norge.

Det er flere utfordringer knyttet til å sette rentetak. Dersom taket settes for høyt, kan taket danne en norm som lavere renter strekker seg opp mot. Hvis taket settes for lavt, kan det bli vanskeligere å få forbrukslån for dem som trenger det, da risikoen forbundet med å tilby produktet blir for høyt. Etersom kreditt, også usikret kreditt, er et gode for forbrukere som kan håndtere det, antar vi det ikke er ønskelig å fjerne produktet fra markedet.

Bedrageri og svindel

Finans Norge ber Stortinget anmode regjeringen om å etablere den planlagte bedragerienheten under Økokrim så snart som mulig, og at denne lokaliseres slik at enheten kan etableres i sikre lokaler og bemannes med tung kompetanse som er operative fra dag én.

Finansmarkedsmeldingens kapittel 4 omhandler digital sårbarhet og operasjonell risiko. Vi savner imidlertid omtale av svindel rettet mot forbrukere i årets melding.

Finansnæringen er en av de mest digitale næringene i Norge. Nettbank/mobilbank har gitt tilgang til enkle og trygge banktjenester for svært mange, og BankID har muliggjort digitalisering av både privat og offentlig sektor.

De siste årene har vi imidlertid sett at profesjonelle svindlere retter svært målrettede angrep mot norske bankkunder. Det er sofistikerte metoder som benyttes, og selv digitalt oppegående forbrukere har problemer med å gjennomskue en del av svindelsscenarioene.

Samtidig er det også de siste årene gjort endringer i forbrukervernlovgivningen som legger mer av ansvaret for forbrukernes økonomiske tap over på banken. Etter disse endringene kan svindelen i realiteten sees på som bankran. Det er ofte grove kriminelle miljøer med internasjonale forgreninger som står bak svindelen. Hvitvasking og terrorfinansiering er følgeproblematikker av den kriminelle virksomheten. Svindelen er derfor et stort samfunnsproblem.

Disse utfordringene må bekjempes gjennom samarbeid mellom finansnæringen, politiet, andre private aktører og myndighetene.

Det er et problem at de som står bak denne svindelen i alt for liten grad etterforskes og straffes. Anmeldelser går til kundens eller bankens lokale politistasjon, hvor det gjerne ikke er verken kapasitet eller kompetanse til å etterforske denne typen saker. Det er derfor gledelig at Økokrim nå har fått midler til å etablere en egen sentral bedragerienhet som skal etterforske og straffefølge slike saker. Finans Norge er imidlertid svært bekymret for at det tar tid å etablere denne enheten, da banker og kunder daglig utsettes for alvorlig kriminalitet. Så vidt vi forstår er det lokaliseringsspørsmålet som gjør at enheten fremdeles ikke er i oppstart. Det er viktig at enheten bemannes med tung kompetanse, og at den er operativ fra dag en. Enheten bør etableres umiddelbart, helst i Oslo, hvor Økokrim kan ha tilgang til sikre lokaler og profesjonell bemanning, slik at de allerede nå kan begynne å samarbeide med bankene om å løse denne grove kriminaliteten.

Finansiell inkludering

Ikke alle mennesker i Norge er, kommer til å bli, eller kommer til å forbli digitale. Det er viktig at finansnæringen arbeider videre med finansiell inkludering, og det bør være et tett og godt samarbeid med statlige aktører for å tilrettelegge for dette.

Finansnæringen i Norge var tidlig ute med gode digitale løsninger. Både rene bankløsninger (nettbank/mobilbank), men også BankID som har muliggjort digitalisering i hele samfunnet. En svært stor andel av befolkningen benytter de digitale løsningene som næringen har utviklet, og bare for noen år siden var nok holdningen at hele befolkningen etter kort tid ville bli digitale. Men som det fremgår i Finansmarkedsmeldingen, lanserte Finans Norge en bransjenorm for finansiell inkludering som sier noe om hvordan bankene skal møte ikke-digitale kunder. Bransjenormen kom til etter et nært og godt samarbeid med bankene, og alle bankene har forpliktet seg til å følge normen.

Bakgrunnen for bransjenormen er erkjennelsen av at ikke alle mennesker i Norge er, kommer til å bli, eller kommer til å forbli digitale. I alle fall kommer en vesentlig del av befolkningen trolig til å være ikke-digitale en god stund fremover, ikke minst fordi befolkningsveksten skjer ved at stadig flere blir eldre og ved innvandring. Også eldre mennesker som har vært digitale vil trolig få dårligere, eller miste helt, digitale ferdigheter. Og mennesker som kommer til Norge, spesielt fra utenfor Europa, vil ha ulike utfordringer som gjør at det kan ta tid å bli digitale. Finans Norge mener derfor det ikke er riktig å jobbe ut fra tanken «Digital hele livet», men har valgt å jobbe ut fra at det viktigste er at alle

har tilgang til de grunnleggende tjenestene næringen leverer. Det er derfor tanken «Inkludert hele livet» som ligger til grunn for bransjenormen.

I normen forplikter bankene seg blant annet til å ha tilgjengelige analoge tjenester for de som ikke er digitale, til å veilede de kundene som ønsker å være digitale litt lenger i bankens digitale løsninger, og til å ha gode fullmaktsløsninger for de som ønsker at andre skal være digitale på deres vegne.

Oppfølging av bankbyttetjenester

Det er allerede enkelt å bytte bank i Norge, takket være BankID og digitale løsninger. Med de løsningene som nå ruller ut for forenkling av flytting av AvtaleGiro mener vi at norske forbrukere vil ha fått digitale bankbytteløsninger som er blant mest effektive i verdensammenheng.

Finansmarkedsmeldingene har over de siste årene både kommentert og beskrevet hvordan bankbytter i Norge har blitt stadig enklere og raskere å gjennomføre. Løsninger knyttet til heldigital flytting av låneforhold - og nå i 2023 lansering av automatiserte fellesløsninger for flytting av faste betalingsoppdrag -, vil gjøre bankbytter enkelt og svært tidsbesparende for bankkundene.

I Finansmarkedsmeldingen for 2023 vises det fortsatt til løsninger fra land som Nederland og Storbritannia der man kan forlenge perioden på inn- og utbetalinger til og fra konti i bankene i lengre perioder - inntil 13 måneder.

Finans Norge vil til dette anføre at norske banker, gjennom Bankenes infrastrukturselskap Bits AS har et konkurranserettlig anerkjent samarbeid som er unikt i global sammenheng og at tilsvarende løsninger som de har i eksempelvis Nederland og Storbritannia er av mindre relevans for Norge.

Det samarbeides om interoperable løsninger og nøytral regelstyring der fokuset er Alle til Alle. Lik teknisk infrastruktur og tekniske produktløsninger muliggjør eksempel at e-fakturakrav automatisk treffer alle banker kunden måtte ha. Kunden selv velger belastningskonto fra gang til gang. Videre vil de nye fellesløsningene for automatisert flytting av inngåtte betalingsavtaler med avtalegiro som leveres i 2023, gjøre det unødvendig å strekke et bankbytte over en så lang tidsperiode som 13 måneder.

Bankbytte bør kunne gjennomføres på dager og uker og ikke måneder og år.

Kundene kan imidlertid beholde flere banker med for eksempel innskuddskonti. I de fleste norske banker skjer dette uten kostnader. Kundene kan også legge til konti fra flere banker i sin mobilbank fra hovedbankforbindelse eller i en digital lommebok som VIPPS, basert på PSD2 reguleringen.

Da gjenstår i praksis å flytte fast betalingsoppdrag på en automatisert måte. Som tidligere kommunisert har næringen igangsatt et prosjekt for å forenkle prosessen med å flytte AvtaleGiro avtaler fra en bank til en annen. Finansnæringen har i infrastrukturselskapet Bits besluttet å innføre et krav om at nødvendig «flytteinformasjon» skal sendes mellom bankene elektronisk for å understøtte automatiseringen.

Per april 2023 er 21 banker satt i pilot produksjon med løsningen, og vi forventer at de fleste bankene som opererer i Norge vil ha slike løsninger klare i sine kundeportaler over sommeren 2023.

På denne bakgrunn mener Finans Norge at norske forbrukere vil få digitale bankbytteløsninger som er blant mest effektive i verdensammenheng og vi anser det derfor lite hensiktsmessig å innføre ressurskrevende tiltak knyttet til bankbytte som ikke vil ha nevneverdig gevinst i en norsk kontekst.

EØS-etterslep – verdipapirisering

Finans Norge ber Stortinget være en pådriver for at EU-regelverket om verdipapirisering snarest innlemmes i EØS-avtalen

Verdipapirisering er et godt verktøy for å bidra til finansiering av omstilling og vekst i små og mellomstore bedrifter. I tillegg bidrar det til å redusere risiko i banksystemet, både gjennom redusert finansieringsrisiko og som risikostyringsverktøy (ved å f.eks. selge risiko til profesjonelle investorer utenfor banksystemet).

Finans Norge har derfor over en lengre periode vært opptatt av at muligheten for verdipapirisering gjeninnføres i Norge, ved at relevant EU-regelverk tas inn i EØS-avtalen. Stortinget vedtok for om lag to år siden en rekke endringer i finansforetaksloven som legger til rette for norsk gjennomføring av EUs verdipapiriseringsforordning og tilhørende rettsakter. Regelverket ble vedtatt i EU i 2017, og trådte i kraft i EU 1. januar 2019. Imidlertid er hverken forordningen eller de tilhørende rettsaktene tatt inn i EØS-avtalen ennå. Manglende implementering innebærer at norsk finansnæring ikke har like spilleregler som sine konkurrenter i EUs indre marked, hvor verdipapiriseringsmarkedet har vært aktivt lenge. I tillegg kan filialer av utenlandske banker gjennomføre verdipapiriseringstransaksjoner basert på norske lån. Denne konkurranseulempen for norske banker har nå vedvart i over fire år.

Finans Norge ber Stortinget om å oppfordre regjeringen til å prioritere innlemmelse av verdipapiriseringsregelverket i det videre EØS-arbeidet.

Garanterte produkter – fripoliser

Finans Norge oppfordrer Stortinget til å støtte regjeringens forslag om mer fleksibelt bufferfond for fripoliser som nå ligger til behandling i finanskomiteen.

Finans Norge er svært fornøyd med at regjeringen rett før påske fremmet en lovproposisjon om et fleksibelt bufferfond for private garanterte pensjonsprodukter, fripoliser. Begrensningene i dagens fripoliseregulering medfører at fripolisene forvaltes kortsiktig og med lave aksjeandeler, og dermed har hatt dårligere avkastning. Pensjonskundene er de store taperne.

Endringene regjeringen foreslår er i tråd med Finanstilsynets anbefaling, og har tidligere fått støtte fra et stort antall høringsinstanser, ikke minst fra arbeidstakerorganisasjonene som er viktige representanter for fripolisekundene. Det dreier seg om 350 milliarder kroner som forvaltes lite optimalt på pensjonskundernes vegne på grunn av unødvendige begrensninger i regelverket.

Finans Norge anmoder Stortinget til å gi sin støtte til dette viktige forslaget fra regjeringen.

Digitalisering som konkurransefortrinn i Norge

Offentlig-privat samarbeid er nøkkelen for at Norge skal lykkes videre i den digitale omstillingen. Finans Norge ber Stortinget være en pådriver for at det settes av tilstrekkelig ressurser til offentlig-privat digitaliseringssamarbeid i relevante offentlige instanser. Det må bli mer fokus på digitaliseringsvennlig regelverk.

Deling av data fra a-ordningen bør utvides til også å gjelde leverandører av offentlig tjenstepensjon, og digitalt førstevalg bør innføres for alle tjenstepensjonsordninger og pensjonsprodukter.

Finans Norge er godt fornøyd med at Finansmarkedsmeldingen trekker frem finansnæringens betydning for digitalisering og effektivisering av det norske samfunnet. Digitalisering kan utløse svært store gevinster for samfunnet i form av effektivisering, forenkling og bedre samspill, samtidig som det bidrar til bedre tjenester og enklere hverdag for brukerne av tjenestene.. De siste årene har produktivitetsveksten i Norge vært svakt. På sikt utfordrer dette evnen til å finansiere vår velferdsmodell. Økt digitalisering og deling av data er en forutsetning for å motvirke den utfordrende situasjonen Norge allerede er inne i.

Vi er også enige i vektleggingen av at digitalisering og innovasjon ikke må gå på bekostning av sikkerhet, forbrukerbeskyttelse eller finansiell stabilitet, og at den norske finanssektoren er godt rustet til å håndtere digitale sårbarheter og risikoer.

DSOP

Gjennom programmet Digital samhandling offentlig-privat, DSOP, samarbeider finansnæringen og en rekke statlige aktører om digitalisering av viktige prosesser i samfunnet. Per i dag deltar Skatteetaten, Brønnøysundregistrene, Digdir, NAV, Politiet og Kartverket.

Ved at Finans Norge nå er blitt en landsforening under NHO, vil man i DSOP- regi kunne søke enda bredere og mer samfunnsøkonomisk lønnsomme prosjekter på tvers av hele privat sektor. DSOP-programmet bør kunne bli et viktig virkemiddel for at regjeringen skal klare å oppfylle målet i Hurdalsplattformen om å «gjennomføre et taktskifte i digitaliseringen av offentlig sektor».

Finans Norge ber Stortinget om å oppfordre regjeringen til å prioritere det digitale samarbeidet mellom offentlig og privat sektor og sikre langsiktighet og forutsigbarhet i etatenes budsjettammer. Relevante statlige aktører må bevilges tilstrekkelige ressurser og gis politisk forankring til å prioritere og gjennomføre lønnsomme digitaliseringsprosjekter som gir store samfunnsøkonomiske besparelser.

I tillegg bør Stortinget sørge for gode lovprosesser som muliggjør et digitaliseringsvennlig regelverk.

Utvidelse av deling av data fra a-ordningen

A-ordningen er et konkret eksempel på et forenkling- og effektiviseringsprosjekt på pensjonsområdet. Ordningen innebærer at pensjonsleverandører får tilgang til opplysninger om inntekts- og arbeidsforhold fra Skatteetaten og NAV. Dette vil innebære store besparelser for

næringslivet fordi arbeidsgiverne kun må rapportere ett sted. Det vil også gi riktigere og mer effektiv beregning av pensjonsinnskudd og bidra til bedre datakvalitet for oppfølging og kontroll.

Det gjenstår fremdeles åpning for at leverandører av offentlig tjenstepensjon også får hjemmel til å bruke opplysningene fra a-ordningen på lik linje med leverandørene av privat tjenstepensjon. Det vil gi åpenbare gevinster dersom virksomheter som leverer offentlig tjenstepensjon heller ikke trenger å rapportere lønnsdata flere steder og flere ganger. Det vil dessuten medføre at pensjonsleverandørene ikke lenger trenger å ajourholde parallelle registre. Det samme gjelder for yrkesskadeforsikring og andre personalforsikringer.

KLP anslo i 2019 at denne muligheten kunne innebære en besparelse på 40-50 årsverk per år for deres kunder. I tillegg til besparelsen hos arbeidsgiverne, vil kvaliteten i dataene som benyttes i pensjonsordningene øke som følge av det kun rapporteres ett sted.. Finans Norge har oversendt Finansdepartementet konkrete forslag til endringer i regelverket som må på plass, men foreløpig har ikke dette blitt fulgt opp.

En samlet finanskomité ba også i sin innstilling til Finansmarkedsmeldingen i 2021 om en snarlig avklaring av en slik utvidelse. Vi ber om at finanskomiteen i behandling av årets melding etterlyser avklaring fra regjeringen på status.

Digitalt førstevalg i pensjonsordninger

Digitalt førstevalg ble innført samtidig med at egen pensjonskonto trådte i kraft i 2021, og gjelder for alle kollektive innskuddspensjonsordninger. Erfaringene har vært gode, og Finans Norge har bedt Finansdepartementet om at digitalt førstevalg må innføres også for øvrige tjenstepensjonsordninger og pensjonsprodukter.

Digitalt førstevalg gjør det enklere å sende ut informasjon raskt og hyppig, og å legge ved lenker til mer utfyllende informasjon, og på den måten tilpasse informasjonen til kundens ønske og behov. Det er vanskelig for kundene å forstå at digitalt førstevalg ikke gjelder for alle pensjonsprodukter, og at det for de fleste produkter fremdeles må gis eksplitt samtykke til å motta digital kommunikasjon.

Arbeid mot hvitvasking og økonomisk kriminalitet

Finans Norge er fornøyd med at regjeringen har igangsatt et arbeid med en Stortingsmelding om bekjempelse av økonomisk kriminalitet. Vi ber Stortinget være en pådriver for at det offentlige setter av tilstrekkelig ressurser til hvitvaskingsarbeidet og prioriterer offentlig-privat samarbeid. Som er nøkkelen til å bekjempe denne typen kriminalitet. Vi ber også Stortinget be regjeringen prioritere arbeidet med EUs kommende nye hvitvaskingsdirektiv. Vi ber også Stortinget anmode regjeringen om å gjennomføre en evaluering av Finanstillsynets tilsynspraksis og styrke dets veiledningsansvar.

Finansnæringen anerkjenner sin rolle og sitt samfunnsansvar i arbeidet med å beskytte det finansielle og økonomiske systemet mot å bli utnyttet som ledd i hvitvasking, terrorfinansiering og annen økonomisk kriminalitet. Næringen legger ned store ressurser i tiltak for å etterleve lovpålagte plikter.

Finansnæringen rapporterer samtidig om en kraftig økning i svindel via bruk av digitale virkemidler. Dette er et kraftig økende problem, og næringen bruker mye kapasitet på å beskytte seg selv og sine kunder mot denne typen svindelforsøk. Allikevel må vi forvente en økning i gjennomført svindel.

Et utvidet offentlig-privat samarbeid og styrking av ressurser i politi og påtalemyndighet

Et styrket Offentlig-Privat samarbeid er etter vår oppfatning helt nødvendig for å oppnå en tilfredsstillende effekt av det nasjonale arbeidet mot hvitvasking og terrorfinansiering.

Under programmet Digital Samhandling Offentlig Privat, DSOP, har rapporteringspliktige i finansnæringen og en rekke offentlige aktører gått sammen om å etablere en felles møteplass for å styrke forsvaret mot hvitvasking og terrorfinansiering, OPS-AT. Samarbeidet er forankret i Finans Norge og finansieres av Finans Norges medlemmer. I samarbeidet deltar i tillegg til finansnæringen, blant annet Skatteetaten, NAV, Økokrim og PST fra myndighetssiden. Finanstilsynet deltar i samarbeidet gjennom en observatørrolle i styringsgruppen.

Finans Norge mener offentlige myndigheter bør ta et mer forpliktende ansvar for et slikt samarbeid og oppfordrer Regjeringen til å foreta en grundig vurdering av hvordan dette kan gjøres. Finansnæringen bruker milliardbeløp på å forebygge, stanse og avdekke hvitvasking, terrorfinansiering og annen profittmotivert kriminalitet. Banker og forsikringsselskaper sendte inn ca. 18 000 meldinger om mistenkelige forhold til Økokrim i 2022.

Det er i mange saker et tett samarbeid med politiet. Det er imidlertid en ubalanse mellom myndighetenes og rapporteringspliktiges innsats, slik Finans Norge vurderer det. Etter Finans Norges syn er det helt nødvendig å styrke enheten for finansiell etterretning i Økokrim, og å etablere bedre veiledning og systemer for tilbakemelding om hvordan den oversendte informasjonen etter hvitvaskingsloven benyttes. Politi og påtalemyndighet må også styrkes ressurs- og kompetansemessig for å kunne følge opp meldinger om mistenkelige forhold etter hvitvaskingsloven på en bedre måte. Vi anser at straffesaker gjennom sin avskrekkende effekt er svært viktige i forebyggende øyemed. Finans Norge imøteser en nærmere vurdering av hvordan myndighetene kan styrke sitt arbeid mot økonomisk kriminalitet generelt, og hvitvasking spesielt, i den varslede Stortingsmeldingen mot økonomisk kriminalitet (Justisdepartementet).

Regulatoriske forhold

Den norske hvitvaskingsloven har enkelte «særnorske» regler knyttet til politisk eksponerte personer og fastsettelse av reelt eierskap. Dette er konkurransevridende og uforholdsmessig ressurskrevende, uten at det har noen påviselig effekt på hvitvaskingsarbeidet.

Lov om register over reelle rettighetshavere har delvis tredd i kraft. Opprettelse av nytt register over reelle rettighetshavere er under arbeid i Brønnøysundregistrene. Finans Norge er fremdeles svært bekymret når det gjelder nytteverdien av dette registeret for rapporteringspliktige. Som vi har gitt uttrykk for i tidligere høringsvar og overfor Finansdepartementet, mener vi registeret har svakheter med hensyn til troverdighet og mulig bruk av opplysninger. For rapporteringspliktige innebærer reglene at vi heller ikke med det nye registeret får en sikker kilde til informasjon om reelt eierskap, men uansett må gjøre omfattende egne undersøkelser – og i tillegg rapportere til registeret om eventuelle avvik. Etableringen av registeret må etter Finans Norges mening følges opp tett, slik at nødvendige regelendringer for å sikre effektivitet og troverdighet kan gjennomføres så fort som mulig.

Rask iverksetting av arbeidet med å nasjonal gjennomføring av EU AML-pakke av 2021

Norge må etter Finans Norges syn raskt følge opp EUs nye «AML-pakke». Det må antas at de fire rettsaktene blir vedtatt i løpet av året. Det bør så raskt som mulig oppnevnes et offentlig utvalg som kan legge grunnlaget for en rask og helhetlig gjennomføring. Norge har gjennomgående vært sent ute med å gjennomføre internasjonalt regelverk og standarder på dette feltet. Her ligger også en mulighet til å rydde vekk enkelte særnorske regler på området som ikke kan ses å ha noen påviselig effekt ut over å påføre rapporteringspliktige en unødig administrativ byrde.

Finanstilsynets rolle

Siden 2019 har overtredelsesgebyr etter hvitvaskingsloven blitt benyttet i en rekke tilfeller. Det er utferdiget overtredelsesgebyr på over 450 millioner kroner totalt. Dette er helt ny praksis basert på endringen i hvitvaskingsloven høsten 2018. Ingen av sakene er prøvet rettslig. Vi har nå hatt en «ny» hvitvaskingslov i litt over tre år. Den nye loven ga Finanstilsynet utvidede administrative sanksjonsmuligheter, som i stor utstrekning har blitt brukt. På denne bakgrunn fremstår en evaluering av tilsynspraksis nå både som naturlig og viktig.

Situasjonen er også slik at Finanstilsynet langt på vei lager hvitvaskingsreglene gjennom å utarbeide forslag til lovendringer og forskrifter. Deretter håndhever det samme organet reglene. Dette reiser prinsipielle spørsmål knyttet til regelutvikling, proporsjonalitet og bruk av administrative reaksjoner. Finans Norge mener Finanstilsynets tilsynspraksis bør evalueres, og tilsynets veiledningsansvar tydeliggjøres og styrkes.

Bærekraftig finans

Finans Norge oppfordrer Stortinget til å være en pådriver for å gjøre det enkelt for norske foretak å rapportere bærekraftsinformasjon og for interessenter å bruke denne informasjonen, og oppfordre regjeringen til å avklare nasjonale uklarheter i implementeringen av EUs taksonomi.

Bærekraftig finans har fått en fremtredende rolle i Finansmarkedsmeldingen. Finans Norge mener det er positivt at Regjeringen anerkjenner finansnæringens rolle i omstillingen til en bærekraftig økonomi. Bærekraftrapportering er viktig for å sikre finansmarkedet og andre interessenter tilgang til data for å vurdere bærekraftsrisiko og -muligheter. Finans Norge støtter Regjeringens søkelys på bærekraftrapportering, og noterer oss blant annet at Regjeringen planlegger samtidig implementering av bærekraftrapporteringsdirektivet (CSRD) i Norge og EU.

Det er ventet at god bærekraftrapportering i stadig større grad vil bli et konkurransefortrinn. God bærekraftrapportering vil kunne være et konkurransefortrinn for kapitaltilgang (både egenkapital og fremmedkapital), i anbudprosesser, i konkurranse om offentlige tilskudd og ikke minst mot forbruker.

Norske foretak er godt posisjonert til å oppfylle de nye regulatoriske kravene som kommer, og til å styrke sin konkurranseevne i et europeisk marked som verdsetter bedre tilgang på vesentlig bærekraftinformasjon. Norge er blant de mest digitaliserte økonomiene i verden, og har derfor et utmerket utgangspunkt for å legge til rette for sømløs rapportering fra foretak til andrehandsbrukere av denne informasjonen - som myndigheter, akademia og finansielle aktører.

Norske myndigheter bør være proaktive og ta grep for å sørge for at norske foretak kan bruke god bærekraftrapportering som et konkurransefortrinn. Myndighetene kan sette seg i stand til å gi god veiledning og ikke minst lage en infrastruktur som både gjør det enkelt for foretakene å rapportere for andrehandsbrukere å benytte seg av informasjonen.

Det er avgjørende at norske foretak kan konkurrere på like vilkår med europeiske motparter og hente kapital i internasjonale kapitalmarkeder på lik linje med europeiske foretak. Da må regelverk gjennomføres på en tilnærmet lik måte i Norge som i EU. Det inkluderer gjennomføring av metodikk, definisjoner, standarder mv. Det gjelder også eksisterende regelverk som er gjennomført gjennom særnorske tilpasninger. Her er det mangler i Norge i dag.

Dersom ulikheter i standarder, definisjoner og regelverk mellom Norge og EU gjør at norske foretak ikke får muligheten til å klassifisere sine aktiviteter som bærekraftige i henhold til EUs taksonomi, vil det føre til at de taper konkurransevne. Norske foretak må derfor få mulighet til å klassifisere sine aktiviteter i tråd med taksonomien.

Finans Norge setter pris på at regjeringen har lagt merke til og anerkjenner arbeidet Finans Norge gjorde i samarbeid med WWF og Deloitte på naturrisiko. Vi ser frem til fremleggelsen av Stortingsmeldingen om oppfølging av naturavtalen.

Vi ber Stortinget anmode regjeringen om å:

- Gjøre det enkelt for norske virksomheter å rapportere bærekraftinformasjon, og for interessenter å bruke denne informasjonen. Dette innebærer at noen (Brønnøysundregistrene, SSB eller andre) samler bærekraftinformasjon fra bedriftene og deler denne, samt at det offentlige gir god veiledning til bedriftene om hvordan de bør rapportere.
- Avklare nasjonale uklarheter når det kommer til implementering av EUs taksonomi for bærekraftige aktiviteter, deriblant den norske definisjon av de 15 og 30 prosent mest energieffektive byggene
- Arbeide for å øke tilgjengeligheten av data for energiytelsen til bygg, deriblant øke dekningsgraden av energimerker både for boliger og næringseiendom.

Cybersikkerhet og digital sårbarhet

Et godt samarbeid mellom offentlige og private aktører er helt avgjørende for å kunne bekjempe dataangrep. Gode samarbeidsmekanismer bør være en viktig del av regjeringens strategi for å styrke arbeidet med cybersikkerhet.

For finansnæringen er det særlig viktig å ha et godt forsvar mot cyberangrep. Finansnæringen forvalter samfunnskritisk viktig infrastruktur, og et angrep på denne kan få alvorlige konsekvenser for hele samfunnet. Finansnæringen forvalter også tilliten til å ivareta husholdningenes og bedriftenes penger og verdier, og et vellykket dataangrep kan svekke denne tilliten.

Finans Norge mener samarbeid på tvers av sektorer og verdikjeder er vårt best forsvar. Gjennom Nordic Financial CERT samarbeider finansnæringen i Norden allerede gjennom å dele informasjon og erfaringer, og å varsle om trender og trusler. Bli en bank i Norden angrepet, vil umiddelbart alle få vite om angrepet og hvilken type det er, og få mulighet til å forsvare seg. Finans Norge er videre medlem i Næringslivets sikkerhetsråd (NSR), som skal legge til rette for effektivt og tillitsfullt

samarbeid på tvers av sektorer og bransjer, i den hensikt å kartlegge, forebygge og bekjempe hele bredden av sikkerhetstrusler som norsk næringsliv står overfor. NSR er partner i Nasjonalt cybersikkerhetssenter (NCSC), som er en del av Nasjonal sikkerhetsmyndighet (NSM).

I EU ble det i desember 2022 vedtatt en forordning om digital operasjonell motstandsdyktighet («Digital Operational Resilience Act», DORA). Forordningen er EØS-relevant, og Finansdepartementet vurderer nå hvordan regelverket kan gjennomføres i norsk rett. I EU skal regelverket gjelde fra 17. januar 2025. Finans Norge vil jobbe for at Norge implementerer DORA på en slik måte at det blir til praktisk hjelp og støtte for alle aktørene som er underlagt, og at det fremmer ekte cybersikkerhetsarbeid hos den enkelte aktør.

Finans Norge har våren 2023 lagt frem et «Veikart for cybersikkerhet i finansnæringen». Finans Norge vil gjennom 2023 operasjonalisere veikartet og skape et enda større fokus internt i næringen. Målet er at alle aktørene, uavhengig av størrelse, skal ha samme forutsetninger for et sterkt cybervern. DORA vil stå sentralt i dette arbeidet. I tillegg vil det bli viktig å etablere samarbeidsformer og fora der myndighetsorganer og relevante interesseorganisasjoner kan forbedre «kringvern» mot angrep. Den digitale infrastrukturen er tett sammenvevd. Vår evne til å forsvare den blir aldri sterkere enn det svakeste ledd. Effektive samarbeidsmekanismer bør være en viktig del av regjeringens svar på dette området. Det bør vurderes om de etablerte foraene er gode nok til å møte cyberutfordringene vi står overfor.

Udekket kompetansebehov

Finans Norge ber Finanskomiteen oppfordre regjeringen til å se nærmere på konsekvensene av et udekket kompetansebehov i finansnæringen og hvilke tiltak som kan iverksettes for å bidra til å tette kompetansegapet.

Finans Norges siste medlemsundersøkelse, Kompetansesjekken 2022, avdekket at majoriteten av bedriftene i finansnæringen har et udekket kompetansebehov. Det største kompetansegapet er innenfor IT og bærekraft, og næringens hovedutfordring er å få rekruttert nok personer med IT-kompetanse. Norsk næringsliv er i kontinuerlig omstilling. Vi ser at både nåtid og fremtid vil være preget av ny teknologi, bærekraft og mangfold. For å møte fremtiden, sikre grønn omstilling og digital konkurransekraft, må bedriftene ha tilgang til riktig kompetanse.

Det er for få personer med IT-kompetanse i norsk arbeidsmarked, og etterspørselen i næringslivet er stor. Konsekvensene er at Norge risikerer å tape i det digitale kappløpet og får svekket omstillingsevnen landet trenger til det grønne skiftet. I Finansmarkedsmeldingen er det pekt på at finansnæringens manglende tilgang på IT-kompetanse innebærer en risiko for økt digital sårbarhet.

En løsning på utfordringen er å utdanne flere innenfor IT-fagene. Norge har flere kvalifiserte søkere enn antall studieplasser. Antallet IT-studieplasser bør økes, og det bør utvikles flere etter- og videreutdanningstilbud. Et annet tiltak vil være å øke sysselsettingen og aktivisere større deler av arbeidskraftreserven. Et første steg i prosessen bør være å undersøke nærmere hvilke kompetansekrav og inngangsbarrierer som finnes i arbeidslivet.

Regler for egenkapitalbevis

Egenkapitalbeviset er av avgjørende betydning for sparebankene. De fungerer godt som egenkapitalinstrument, og gjør at sparebankene kan konkurrere med aksjebankene. Eventuelle regelendringer må være solid forankret og grundig utredet.

Egenkapitalbeviset er av vesentlig betydning for sparebankene, og den varslede endringen av reguleringen av beviset kan ha stor betydning for hvordan sparebanksektoren utvikler seg fremover. Et velfungerende egenkapitalinstrument bidrar til at sparebankene er i stand til å konkurrere med aksjebankene. Rammene for sparebankenes kapitalstruktur må være forutsigbare, og Finansdepartementet må sørge for at regelverksendringer vedrørende egenkapitalbeviset er solid forankret og grundig konsekvensutredet.